

A vallás forrásai.

(Folytatás.)

Irta : Dr. Boros György.

Megelőző fejtegetésemet a hallgató közönségnek szántam volt, de örömmel tapasztaltam, hogy az olvasók¹ meglátták, amit én hallatni és éreztetni akartam. Ezuttal már a test és a lélek szemei elébe állítom gondolataimat. Ezeket az *apró betűket* hívom segítőül. Engedelmes és türelmes segítőik. Megtűrik, akárhová teszi a szedő keze. Ha elől, ha közbül, ha hátul kerülnek, panasz nélkül egyenesen és mereven állanak, mint a jól begyakorolt közkatonák és híven teljesítik a szolgálatot.

Ám, de nehogy kicsinyelje őket senki, azért, mert oly türelmeseknek látszanak. Ne feledje, aki papirra nyomott kis fejükön végig futtatja szemét, hogy azok a fejek üresek s következőleg esztelenek. Nagy tartalom van mindenikben külön-külön is, de látni kell tudni. Aki látni tud, vagy látni akar, észreveszi, hogy ezek a betűfigurák nagyon közel állanak az emberhez, sőt mondjuk ki bátran: ezek az emberi lélek képei. Valamint a saját képére teremtette Isten az embert, úgy az ember a betűt. Valamint belelehelte Isten az emberbe az ő lelkét, úgy az ember is ezekbe az apró girbe-görbe, hosszúkás, gömbölyű, félkör, egyenes, ferde vonalú apró testecskekbe. Ha nem sajnáljuk egy kissé társalogni velök, elmesélik — amennyire tudják — családi viszonyaikat, ősi származásuk hosszú históriáját s egyenesen bebizonyítják, ha kell, hogy némelyikök az istenekkel van rokonságban, mások az állatok között találják meg őseiket, míg némelyek a növényvilággal keresik az atyafiságot.

A betűk nagy multja nem könnyen tekinthető át, mert sokan

¹ A Ker. Magvető f. évi I. füzetében.

vannak. Csak a mióta oda formálódtak, ahol most vannak, roppant sok idő telt el. Éppen, mint az öltözet, ez is, egykor, régen, nagyon közel állott a természethez. Talán helyesebb volna azt mondanunk: a gondolathoz. Mert bizonyos igaz, hogy minden mozdulatot, minden hangot, minden cselekedetet megelőz valamely gondolat. Ezt sok bölcselő elvitatja, mert ők csak az érzést ismerik el, csak a külső hatásra, vagy a belső érzésingerre gondolnak s ösztönszerűnek, fizikai idegműködésnek tartanak mindent. De miután ő maga, a bölcselő, magáról elismeri, hogy gondolkodik s következőképpen azt sem tagadja, hogy van, hát mi, tudván, hogy vagyunk és gondolkozunk, minden cselekedet mellett ott látjuk a gondolatot is.

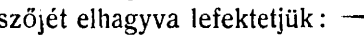
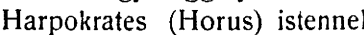
A természet, ez a nagy művész az Isten kezével megteremtett minden mintát. Az ember utánoz, vagy a maga képére, illetőleg testére alkot mindent. Az őskori ember sem a falevelet, sem a fakérget, sem az állatbőrt nem szabogatta, hanem ahogy kapta, úgy használta.

Ugyanígy járt el egyéb dolgában is. A hangnak beszéddé formálása mérhetlen időt kívánt, mert hiszen, még ma is pompásan tudja helyettesíteni a kéz, fej, szem, arc jeleivel. A beszéd sok ideig nagyon rövid szavakból állott (jaj, juj, oh, ih, ijju). Az írás még lassabban indult meg s ha a ma ismert legrégebb írást megfigyeljük, sokkal közelebb állott az anyaművészhez, a természethez, mint az ember csinálta utánzatokhoz. (ideografák, hieroglifák.)

A mexikóiak hitregéje azt tartja, hogy istenök (Hetselkoatl) találta föl az írást. Az irani hitrege szerint a jó istenek találták föl, de az ördögök (demonok) elrontották. A babiloniak egy félig hal, félig ember-lénynek tulajdonítják, de a híres Sardanapal király Nebo istent és Tasmit-ot tartja az írás tanítómestereinek. Ezzel a Nebo-val a hébereknél is találkozunk, ahol istenhegye az a hegy, ahova az Isten leszállt, majd meg az isten szószólója (Nabi) megy föl rá, mert isten fölhívja magához.

A mi régi őseink az akkadok, amikor a folyók vidékén (Mesopotamia) laktak, az Istent nyolcágú csillaggal * rajzolták ki s An-nak olvasták. Az ég szellemét értették alatta. Az olvasó két érdekes dolgot vesz észre, egyiket azt, hogy az égi jelt kimetszeték egy kis képben s a másikat azt, hogy az *abc* első betűjével s a mi Isten-nevünk utolsójával jelölték meg. De azt is észre kell venni, hogy a két betűs név egy egyszerű kép leolvasása, a kép pedig egy égi test: egy csillag utánzata.

Vegyük ide azt is, hogy a sémi népek egyik őse, az assyrok, az istenök nevét ugyanebből a névből formálták. Lett belőle *Anu*. Ők már az eget, az istenek atyját értették rajta. Művészi hajlandóságaikat követve megkésztették a szobrát, melynek emberfeje, emberalakja, sasszárnya van. Arra ezuttal nem térhetünk ki, hogy az istenképen a gondolkozó, okos ember és a gyorsaság kifejezője, a szárny, miért szerepel.

De egy lépéssel tovább megyünk és vizsgáljuk az első betűt *A*. Ez bizony meglehetősen merev, mondhatnók goromba alak, de ha kellő bizalommal foglalkozunk vele, nem olyan háládatlan. Ha a keresztmetszőjét elhagyva lefektetjük: , a végtelenségig növekedés jele. Ha egy függéllyessel keresztül metszük, jelzője lesz Harpokrates (Horus) istennek, akit a zsidó iratok Alfa és Omega néven emlegetnek. Ezzel már rábukkantunk a görögökre, akiknél az Alpha (A) szerepel s aki megfelel Alpha-istennek (máskor Hermes).

Itt már nem szabad megállanunk, miután tudjuk és tudnunk kell, hogy az Újtestamentum titokzatos könyvében (a Jelenések könyve) ezen a néven nyilatkozik meg a Mindenható: Én vagyok az Alfa és az Omega, kezdet és vég, ezt mondja az Úr, aki van, aki vala és aki eljövendő, a Mindenható. Jel. I. 8. II. v. ö. XXI. 8. XXII. 13.

A bibliai tudomány a Jelenések könyvét Kr. u. 70 körül írott műnek tartja. Nagyon fantasztikus észjárása, titokzatos, burkolt s mégis képes és illusztrált írása van ennek a nagy I. tónak. Ő az eget és a földet benépesíti olyan lényekkel, amilyenek soha sem voltak és nincsenek. Neki öröme telt abban is, hogy ezt az egyszerűnek és jelentéktelennek tetsző betűt (A) felöltöztesse az isteni dicsőség ruhájába.

Mit jelent ez? Azt, hogy a kereszténység kezdetén ott vagyunk, ahol a hitélet kezdetén voltak: az istent kézzel fogható és szemmel látható módon ábrázolják.

Azt csak mellékesen említjük meg, hogy a héberék az első betűt (א) ideograf betűnek tekintették s azt tartották, hogy az ökör vagy bika képéről van rajzolva. Ők az első szám (1) s az ezer (א) jelzésére is használták.

Nem fölösleges tudni azonban, hogy Egyiptomban a bika (Apis) egyik főisten képe volt, de az is igazolható, hogy a zsidók imádták isten gyanánt. Sajátságos, hogy éppen *Aaron*-nal, akit a papok nemzetsége fejének mondanak, követteti el a biblia azt a

nagy bünt, hogy aranyból öntet bika (ökör) bálványistent s oda aúja a népnek, hogy imádja.¹ A bika és borjú-isten imádásnak ennél sokkal határozottabb bizonyága a Hoseas próféta kitörése (8_v): Utálatos a te borjúd. Beth-Aven borjúi miatt aggódnak Samaria lakói (10_v).²

A nemzeti istennel szembe fölállított két borjú-bálványt Jeroboám király s azt mondja: sok néktek Jeruzsálemben felmenetek, imhol vannak a ti isteneitek, óh Izrael, akik téged kihoztak Egyiptom földjéből. (I. Kir. 12. 28) és egyiket helyezteté Dánba, a másikat Béthelbe.

Az idegen isteneknek azért hódol II. Jeroboam király, mert keresi a szomszéd népek barátságát, ellenben védekezik a déliek ellen, akik Jeruzsálem központ körül csoportosultak, új királyt választottak, aki a próféta tanácsára hallgat s a Jahveh-isten szolgálatában marad.

Egy lépéssel tovább a B-betűvel találkozunk. Ennek is van története, ámbár, sajnos, többi társával együtt, nagyon keveset tudott megőrizni ősi jellegéből. Jóval közelebb van az emberhez mint az A, mert házat jelent (בית), de állandóan kapcsolatban van a szenthelyekkel: Béthél = istenháza, ahol a hagyomány alapján Ábrahám sátora, oltára és a szentély állott s a hova templomot is építettek. Talán legnevezetesebb a judai kis Bethlehem, ahol a Messiás bölcsőjét keresik.

Volt az ős hébereknek egy rokon fajuk, a Markomannok, kiknek az ABC-je fönn maradt. Ebben a B-nek Bérith a neve s ez talál a héber Berith szóval, a mi szövetséget jelent. A nyelvészek rokonságba hozzák a germán Braut szóval, amely szeretőt, feleséget, szövetségest jelent. A héberek az Istennel kötöttek szö-

¹ Renan, Maspero és még mások is azt tartják, hogy a hébereknél a borjú imádása az egyiptomi Apis imádásának utáizata. Ezzel szemben Benzinger a kanaani Baal képenek mondja, ami sokkal valószínűbb. אֲבִיר a borjú bálvány neve nem szerepel az istennevek között.

² Bővebb tájékozás okáért bemutatjuk az A néhány régi alakját. Az arabok megelégesznek egy egyenes vonallal: 1 vagy |, a samaritánusok א a egy egyenlőszárú háromszögre meg ráállítanak két kis vonást, a főniciaiak balra dűlve < egy villával átszúrják s az őshéberek is ezt mivették. Az uncialis betűk között használt A ebből a három vonalból stilizálva képződik א úgy hogy jobbról is. balról is melléje állítanak egy ferde vonalacskát támasztónak. A khinai föl állítja א, thyennek olvassa s az eget érti rajta.

vetséget, melyet a prófétai tanítók örök szövetségnek neveznek. Az eszmék fejlődése rendjén igen nagy súlyt helyeztek a zsidók Istennek velök kötött szövetségére. Ebből fejlődött a kiválasztott nép, isteni nemzetség büszke fogalma.

Lehetne erről a girbe-görbe betűről még sokat mondani, mert hisz a régi írásokban egy egyenes | vonalra két > háromszög tapad s különösen a görög kodexekben sokszor találkozunk vele: ▷. Akinek kedve tartja, szemlélheti benne a szilárd oszlopot, amely mindent elbir, az ősi időben a sátor első oszlopát, azután észreveheti, hogy három háromszögből áll, de ezt mi rábizzuk az olvasóra, hogy még csupán egy betűt vizsgáljunk meg: a végtelenség jelzőjét: ○, vagy ha úgy tetszik, ennek párosát: ○○ a szemképét melyet a héber sokkal megfelelőbben rajzol ♫, mert ő a szem gyökereit is hozzá veszi. Ősi formája a felül nyitott ◯ volt.

A szem nagy jelentőségéről fölösleges sokat beszélni. Majdnem közszó: a szem a lélek tükre. Egyik próféta azt mondja: az ember szeme Jahveh. (Zak. X. 1 héber szöveg.) A szem lát, a szem ítél, a szem beszél. Aki az Isten szemei előtt jó, — az héber fölfogás szerint — boldog. Aki valakinek szeme előtt van, annak jól van dolga.

A szem az arcon legtöbbet jelent, tehát aki szembe néz valakivel, az arcába néz. Az Isten szeme lát, az Isten mindent lát. Aki Istennel szembe néz, a legnagyobb kedvezményben részesül. Csak kiválasztottak jutnak ilyen szerencséhez. Közöséges ember nem nézheti meg Istent, mert meghal.

Ebből a pár kifejezésből azt a következtetést vonjuk le, hogy a szemről alkotott fogalmak állandóan hullámoztak. A régiek elnyelték az újakat s megfordítva. A héber szemkép mellett érdekes a görög és a rokon népeké s mind azoké, akik innen szereztek. A tiszta kör ○ az omikron, a termékenység jelképe volt, az ∞ egyenlő volt ◉-val és ez ◯-val. Régen ops, ábrázat volt az ◯ jelentése. Ω = uranos, vagyis ég. Az égnek tükre volt Okeanos, a világtenger. Egy lépéssel tovább jelzik vele az üreget, barlangot s később a lakóházat (οικος).

* * *

Az olvasó ne tekintse fölösleges elkalandozásnak azt, amit a betűkért megtettünk, mert mindig a magunk körében, a vallás forrásai körül jártunk. Meggyőződünk, hogy egy hajszál sem választja el a betűt a gondolattól, az ábrázolást a hittől. A kettő egy dolognak a megmutatása más meg más módon.

Ezzel a nagyon egyszerűnek látszó eljárással beletekintettünk a mai kor mindíg gazdagodó tudományába: az összehasonlító vallástudományba, amely nehéz földadatai megoldására máris sok, eddig ismeretlen eszközt föl tud használni. Mi a nyelvtudományt és az ősköri művészetet vettük segítségül.

A hollandusoké a dicsőség, hogy ők már 1871-ben tanszéket nyitotak művelésére a leideni egyetemen és ez egyetem egyik kitűnő tanárának az érdeme, hogy ma már szélében művelik a *hierographiát*, melynek földadata a szent dolgok történelmi leírása, a *hierologiát*, melynek földadata a teológiához alapismereteket szolgáltatni és megmutatni tudományos értéküket. Nem kevésbé fontos a *hierosophia*, ami már bölcselmi uton vizsgálja azokat a mélyen fekvő okokat, melyek a vallásnak különböző tüneteit és cselekedeteit létrehozták.¹

Nagyon érdekesnek találom, hogy a keresztény számítás előtt 3—4000, vagy talán még több idővel keletkezett és korunkban megismert vallásokban az emberi vizsgáló elme ugyanolyan eljárást követett, amilyent ma a modern tudományos vizsgálódás. Mindent a megismerésre és a tudásra alapított. A tudást tartotta legértékesebb isteni adománynak. Minden tudás isteni eredetű, mondja dr. Jeremiás leipzig-i egyet. m. tanár. Az isten jelentette ki az embernek, amit tudnia kell róla — mondja a mi szentírásunk.

Mikor az istenek még az emberek között jártak, tehát velők nagyobbára egyenlők voltak, a héberek istene nem akarta megengedni, hogy a tudás fájáról egyenek, mert félt, hogy vele egyenlővé lesznek: „olyanok lesznek, mint az Isten: jónak és gonosznak tudói“. (1 Moz. 3.₅)

Ez a fölfogás Kr. e. a 9-ik vagy 10-ik százban szerepelt s nagyon messze esik a babiloniak fölfogásától. A babiloniak istenőket (Ea és Ea-Oannes) a bölcsesség és művészet istene gyanánt tisztelik, mert ez a lény az embernek adta a betűk ismeretét, a tudományokat és sokféle művészetet s megtanította őket várostelepítésre, templomalapításra, törvényki hirdetésre és földmérésre... s mindazt, ami a művelt élthez kívánatos, megadta.²

Mikor a teremtmények megkapták neveiket — mondja a babiloni teremtés leírása:

¹ Ezt az osztályozást gróf D'Alviella állította föl.

² Berossus után idézve *Altorientalische Texte und Bilder* 38.

Ea meghallotta, a szíve örvendett s megengedte, hogy

Ő, akinek atyái előkelő nevet adtak,

Ő neveztesse az én nevemről Ea-nak,

Ő vegye birtokába minden én hatalmi eszközeimet,

Ő neveztesse minden én elnevezéssel.

Az ember ezt tartsa meg és a korábbi dolgokat is lássa meg,
Vajha a tudós és a bölcs szerkeszteni össze!

Az apa adja át fiának és tanítsa meg rá

Az őrizők és az őrizettek fülei hadd nyiljanak meg!

Az őskori fölfogás azt tartotta, hogy a Bölcseség az Oceanból kelt ki: amikor az ős lények még nem voltak, én Bölcseség akkor születtem . . . amikor ő (a teremtő) a tengernek határt vetett, amikor a föld erősségeit megerősítette, akkor én (Bölcseség) mint mesternő mellette voltam.¹

Ea isten az ősembert megteremtette és fölruházta isteni teljes hatalommal . . . és adott neki bölcseséget.

Az istenek olyanok voltak, mint az emberek. Ez két dolgot jelent. Azt, hogy az ember mindig a szükségének megfelelő istent választotta, az istent a maga képére alkotta és azt is, hogy az istentől megkövetelte, hogy szolgáljon neki, ezért ő kedvébe járt istenének a kívánatos áldozatokkal. Milyen marógúnnyal mondja az egyik próféta: népem az ő bálványát kérdezi és az ő pálcája mond neki jövődőt . . . ezüstjükből, aranyukból bálványokat formáltak, csak azért, hogy semmivé legyen. (Hos. 4.₁₂. 8.₄.) a Baálok-nak áldoztak és a bálványoknak füstöltek (H. 11.₂). Széllel táplálkozik Efraim és fut a keleti szél után. Mindennap szaporítja a hazugságot és a sanyargatást és frigyét szereznek az Assyruossal és Egyiptomba visznek olajat. (H. 12.₁.)

Nagy politikai jelentősége is van az ilyen kifakadásnak, de bizony a vallási veszedelem is teljesen megokolta. Valósággal szédületes az a zaj, lárma, átok és szitok, amit a nemzeti isten hívei, a próféták, papok, látók, írók és törvényadók az idegen-istenekkel kacérkodó fejedelmekre, gazdagokra, férfiakra, nőkre s az egész népre zúdítanak. A keleti gondolkodás és szólás természetes egyszerűsége és nyíltsága nem válogatja a szavakat. De volt is okuk rá, mert Babilontól, Assyriától, Damaskustól és Phöniciától özönlött be a tudomány, a művészetnek különböző fajai. Az északi nagy-

¹ Idézve: Das alte Testament im Lichte des alten Orientes. p. 43.

hatalom eszköznek használta föl a kis Izraelt a déli nagy ellenféllel, Egyiptommal szemben, ő pedig viszonzásul kedveskedett neki azzal, hogy közös vámterületet tartott fönn vele és nemcsak bebocsátotta az északiak csinálmányait, hanem iemplomaiban helyet adott isteneinek, bibliájában mythosainak és vallásának.

Babilonban és Assyriában gazdag a föld, bő a termés, nagy és hatalmas úr a király, kinek módjában áll, hogy mindent istennel lásson el.

Csak nem régen került napfényre a Kr. e. 2300 esztendőből a most már világhírű babiloni király Hammurabi törvénykönyve. A napisten Marduk választja magának királyul Hammurabit a népek vezetésére, az ország sebeinek beheggesztésére, aki igazságot, jogot tett az ország szájába, a nép javát mozdította elő. Maga az Isten, Marduk, is éppen mint székhelye Babilon, a király hősiességének köszönik nagyságukat. Az őskor királya nem vallást, hanem Istent választ családjának s annak szerez dicsőséget. A király tudja, hogy e nagy Isten kedveli őt, mert ő még más Isten templomában is megemlékezik róla.

Marduk ereje és hatalma kiterjed mindenre

Babilont kedveli Marduk, ezért ékesíti föl a királyt.

A király és istene szolgálatába szegődik a művészet. Az istent Mardukot, királyt megillető fényes, díszes ruhába öltözteti, arcát a férfierőt kifejező fodritott szakál és vastag bajusz, erős szemöldök, a messzelátó nagy szem, a mindent halló megkétszerezett fül ékesíti. Fején tollkoronával díszített süveg. Földig érő szűk palástján egymásra támaszkodó rozetták és csillagok diszelegnek, jobbkezében íjj, a balban pálca és gyűrű. Lába alatt a tenger vize színén a kigyógriff fekszik. Máskor trónján ül és kezéből nyújtja a törvényt az előtte álló királynak. Ugyanő mint Napisten ül az égi trónon s körülte foglalnak helyet a hold és Venus csillag. Ugyanez az Isten Shamas néven is szerepel. Assur városban van iemploma. Itélő bíró nemcsak emberek, hanem istenek fölött is, akit így dicsőítenek himnuszokban:

Az emberek törvényét te intézed,

Te az égben örökké igaz vagy,

Igazságos a te ítéleted az egész világ iránt.

Te tudod, mi igaz, te tudod, mi hamis.

O Shamas! te az egész világnak főbirája, nagy ura vagy!

A teremtés ura, a világ kegyelmesse vagy te!

(Mardukot megelőzte Bél, aki a Bölcseségből származik.)

Ezek mind magas rendű isteni lények, de meg vannak ellenfeleik az alvilágiak is, akik a rosztat, a sötétséget, a pusztulást idézik elő: Filistea és Fenicia városában egy rút nagy légy, Kanaanban: Moloch és a Baalnak számos válfaja.

És mindezeket kedveli vagy féli a nép. Áldoz nekik mindenkor és mindenütt s bizony nemcsak az ősrégi időkben, hanem a rendezett királyságban is. A nemzeti Istenhez csak a választottak hűségesek. A 9-ik százban törvényt készítenek s jóval inkább érdeklők a szociális kérdések, mint a vallásiak. Istenükről csak elvétve szólnak, holott mily zseniálisan oldja meg a nagy kérdést emitt is a próféta: éppen mint fenn Babiloniában, itt is az Isten, a Jahveh, leszáll égi trónjáról a hegyre s a Mózes kezébe adja a törvény tábláit. A hagyomány szerint ezen volt megírva a tízparancsolat, de lám mi történt, midőn a törvényadó meglátja, hogy az aranyborjút imádják s akörül táncolnak, földredobja és darabokra töri a táblákat. Átok kél ajakán, mert keménynyakú, istentelen, gonosz ez a nép. Sorsát nem kerüli el, mert az északi nagyhatalom lejő és én lenyomlak titeket, mint a szekér lenyomja a kévékkel teli szérűt.

Nemzeti isten, nemzeti törvény kell nekik, mert csak ez mentheti meg. Háromszáz esztendeig vergődik a törvénytelenység és istentelenség zajongó tengerén. A nemzet jobbjai: a próféta iskola fáradhatlan buzgalommal hirdeti a megtérést, az igaz istenhez szeretettel és bizalommal ragaszkodást.

Meglepően szép gondolattal törvényt formálnak a nemzet javára s az egy Jahvé tiszteletére. Kiemelik a vallást a napi élet szűk keretéből: csak ezen a helyen, az én szent helyemen imádjatok, ide hozzátok fel áldozataitokat, de ne az állatok kövérjét, ne is a ti gabonátokat, se mustotokat, hanem szíveteket. Csak a tiszta szívben, csak az igazságban gyönyörködőre, mert Isten vagyok és nem ember, igaz bíró, szíveknek és veséknek vizsgálója (Jer. XI. 20). Halljátok meg az én szómat és cselekedjétek mindazokat, amiket én parancsolok néktek és népemmé lesztek, én pedig istenetekké leszek nektek, beteljesítem az esküvést, amellyel megesküdtem a ti atyáitoknak, hogy nekik adom a tejjel és mézzel folyó földet.

Pusztára pusztíttátok el mindazokat a helyeket, ahol azok a nemzetek, akiknek ti urai lesztek, szolgáltak az ő isteneiknek a magas hegyeken, a halmokon és minden zöldelő fa alatt. Rontsátok el azoknak oltárait, törjétek össze oszlopaikat, tűzzel égessétek meg Asheraikat és vagdaljátok össze az ő isteneiknek faragott képeit.

Ti a ti isteneiteknek fiai vagytok és megáld téged istened minden munkádban. (Deut. XIV.) Székhelyéről lenéz a föld minden lakosára. Ő alkotta mindnyájok szívét és jól tudja minden tetteket. (Zs. 33. 15. 16.)

Boldog az a nép, amelynek Istene a Jahveh, az aki van, boldog az a nép, melyet örökségül választott. (Zs. 33. 13.)

* *

Hálát adok neked tiszta szívből, hogy megtanítottál engem a te igazságod ítéleteire és nem hagytál engemet a sötétségben, hanem megvilágosítottad lelkemet égi világossággal, hogy lássam azokat, amik voltak és megújítsam azokat, amelyek régen elavultak és szerezzek belőlük tanúságot magamnak és mindazoknak, akik éheznek és szomjuhozzák az igazság világosságát!

Az Andesek Krisztusa.*

Perczelné Kozma Flóra.

Szinte áhítatos megilletődés foghat el bennünket, midőn a mai háború-hírektől izgalmas, lázongó, örökösen tülekedő és egymáson nyereszkedő világ közepette ráesik pillantásunk erre a Krisztus-szoborra, melyet bátor vagyok — Szamosi Soós Vilmos szobrász művész úr kitűnő másolatában — a tisztelt hallgatóságnak bemutatni.

Dacára materialisztikus és a keresztény eszmét leicsinylő, állítólag «túlhaladt» korszakunknak, merem állítani, hogy nem tudunk és nem fogunk tudni soha felemelőbb és nagyszerűbb benyomást nyújthatni éppen e cinikus világ számára, mint amilyent ellensúlyozásul egy tipikus és kifejező Krisztus-alakkal nyújthatunk. Ábrázolja ez akár az áhítatos rajongás isten-emberét, — akár a tudományos higgadtság felekezeti ségen felül emelkedő *isteni* emberét.

De az összes Krisztus-alakok közül a legfenségesebb e most bemutatott szobor, mely a Cordillerák legmagasabb csúcsán áll, — hogy Chilét Argentina köztársaságtól elválassa — 3900 méter magasságban a tenger fölött és (jól méltóztassanak a mai véres korszakban megjegyezni) *e két köztársaság feleslegessé vált ágyuinak bronzából* készült.

Szédületes magas és meseszerű — a mai viszonyok között — még gondolatnak is, hát még ha egy francia füzetből, mint tényállásról győződünk meg róla. E szobor előtt el kell némulnia korunk mindenre kiterjeszkedő —

* A szobormásolat bemutatásakor a budapesti Dávid Ferenc Egyesületben tartott felolvasás.